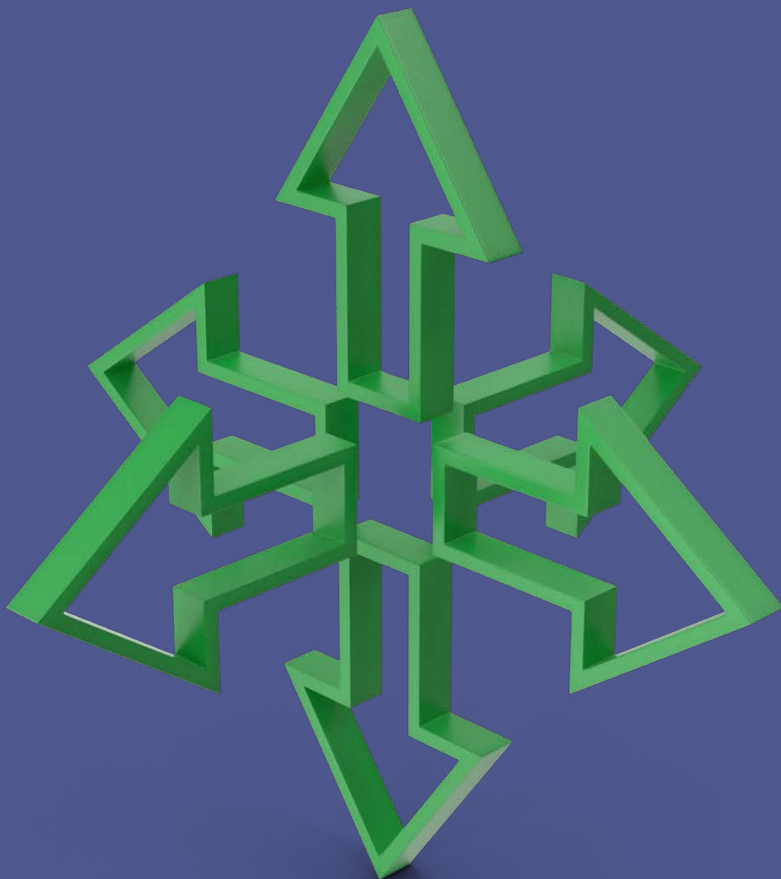
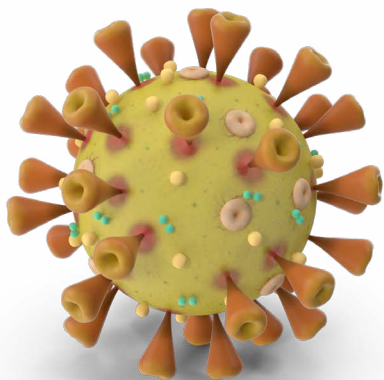

Samen voor duurzaam vakmanschap in Limburg

Het MBO: de kurk waar Limburg op drijft

Op 10 september 2020 opende premier Rutte het nieuwe MBO-jaar met de woorden:

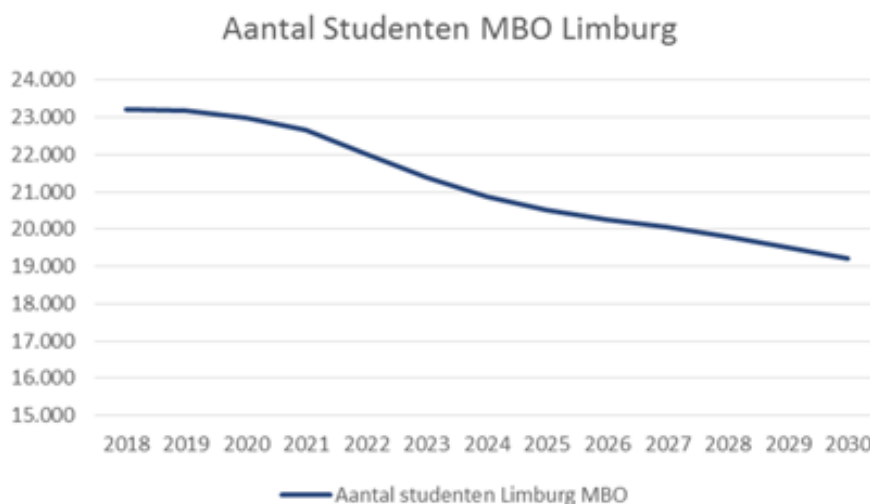
“Als een sector de afgelopen maanden heeft laten zien hoe cruciaal ze is voor Nederland, dan is het wel het mbo. Kijk naar de zorg en de mensen die zorgen dat de “anderhalvemetersamenleving” kan functioneren: de politie, de boa’s en de beveiligers, de bevoorrading in de retail, de ICT, etc....”

Hiermee benadrukte hij dat de Corona crisis ons weer heeft laten zien hoe belangrijk vakmensen in de volle breedte van de samenleving zijn. En in versterkte mate geldt dit voor Limburg

Feit is, ook los van Corona, dat **60%** van de mensen mbo zijn opgeleid. In Limburg niet anders dan in de rest van Nederland. In cruciale Limburgse sectoren als de zorg, (maak)industrie en logistiek bedraagt het aandeel mbo-opgeleiden respectievelijk **54, 70 en 77%** van het totaal aantal werkenden. Bovendien bestaat het Limburgse bedrijfsleven voor het grootste deel uit mkb-bedrijven. Het Limburgse beroepsonderwijs, als dé counterpart van het mkb, vormt dan ook vanuit dát gegeven een cruciale en onmisbare schakel in het voldoen aan de huidige en toekomstige behoeften van de Limburgse arbeidsmarkt.

Om alle belanghebbenden helder te maken wat de speerpunten zijn waar vanuit het MBO in Limburg de komende 10 jaar op ingezet wordt en wat we van onze partners daarbij verwachten, is deze gezamenlijke MBO Limburg Vakmanschapsagenda 2030 opgesteld.

De vakmanschaps- wereld van morgen

Figuur 1

**Ontwikkeling MBO studenten Limburg
(o.b.v. DUO-OCW cijfers 2019)**

Totaal aantal studenten: -18%,

CITAVERDE -36%,

Gilde -13%, VISTA -19%

Limburg kent, meer dan de meeste regio's in Nederland, een aantal grote uitdagingen. Door demografische ontwikkelingen (krimp, vergrijzing & ontgroening) zal het aantal leerlingen in het onderwijs fors dalen (zie figuur 1) terwijl de vraag naar goed opgeleide vakmensen de komende jaren alleen maar verder zal stijgen.

Belangrijke economische en sociaal-maatschappelijke opgaven, de klimaat en energie-transities stellen bedrijven en instellingen voor grote uitdagingen. Globalisering, verduurzaming, circulariteit en technologische ontwikkelingen, zoals digitalisering, robotisering en kunstmatige intelligentie (Smart Industry 4.0), hebben een grote invloed op de vraag naar arbeidskrachten, zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin. Daarnaast leiden ontwikkelingen als individualisering, vergrijzing, het functioneren in een complexe samenleving en de steeds beperktere houdbaarheid van kennis als gevolg van alle innovaties tot nieuwe eisen aan het onderwijs.

De afgelopen jaren werden gekenmerkt door aanhoudende economische groei. Deze groei kwam tot uitdrukking in een groeiend aantal vacatures en een dalende werkloosheid, die landelijk gezien in februari 2020 met 2,9% zelfs het laagste niveau in deze eeuw bereikte. De economische groei ging ook gepaard met een toenemende spanning op de arbeidsmarkt.

De COVID-19 pandemie veroorzaakte echter een acute economische neergang, die in verschillende sectoren leidt tot werkloosheid en verlies van werkgelegenheid. Sommige sectoren daarentegen groeien sterk waardoor bestaande discrepanties op de arbeidsmarkt door deze crisis alleen maar versterkt worden. Enerzijds wordt een forse afname van de spanning op de arbeidsmarkt verwacht, anderzijds zijn er beroepen die worden gekenmerkt door toenemende krapte. Dit geldt met name voor ICT-, technische en zorgberoepen.

In onderwijsland zien we dat de reguliere instroom vanuit het primair en voortgezet onderwijs daalt (zie ook figuur 1), terwijl de opwaartse druk doorzet (minder vmbo basis- en kaderleerlingen en meer vmbo—t en havo). Bij een gespannen arbeidsmarkt maakt een deel van de jongeren de opleiding niet af. Zij vinden ook zonder diploma betaald werk. Verder neemt de trek naar stedelijke gebieden verder toe ten koste van meer landelijke gebieden.

Betekenis voor het mbo in Limburg

Het **bereik** van de mbo opleidingen is relatief hoog in Limburg, maar dat komt met name door de geografische ligging van Zuid Limburg (grensregio) dat als gevolg hiervan weinig “weglek” kent. Kijken we naar Noord en Midden Limburg dan verliezen de mbo’s in Limburg ondanks kwalitatief hoogstaande opleidingen vooral veel studenten aan stedelijke agglomeraties in Eindhoven en Nijmegen. Overall ligt het bereik rond de 54%, maar er zijn grote verschillen tussen specifieke opleidingen. Deze ontwikkelingen vinden plaats tegen de achtergrond van een tekort aan (gespecialiseerde) docenten en een krimpend aantal initiële studenten in het mbo. Gevolg van dit alles is dat veel kleine (relatief) kostbare opleidingen verder onder druk komen te staan en mogelijk verloren gaan. Vaak betreft het opleidingen die voor regionale bedrijven en instellingen van groot belang zijn.

Samenvattend kunnen we stellen dat ***vakmanschap continu in beweging is***. We moeten er voor zorgen dat het mbo responsief is en kan meebewegen met alle veranderingen in de arbeidsmarkt.

Zeker in een uitgestrekte krimpregio als Limburg hebben dergelijke ontwikkelingen grote impact op de kwaliteit en bereikbaarheid van het beroepsonderwijs en daarmee ook de economische & sociale vitaliteit van de betreffende regio’s. Van het beroepsonderwijs vergt dit dat het zich continue moet aanpassen aan deze ontwikkelingen. Voor de betrokken studenten, docenten, bestuurders, bedrijven, overheden en andere partners van het mbo staat er veel op het spel. ***De uitdaging voor morgen is het beschikbaar houden van een duurzame en brede mbo opleidingsstructuur in Limburg.*** Bovendien staat Limburg voor de taak om een antwoord te geven op een aantal maatschappelijke transitie, welke de Provincie Limburg heeft verwoord in haar Missie-gedreven Economisch Kader 2019-2023.

Hierin staan onder andere de **klimaattransitie** (naar een meer circulaire economie & duurzame leefomgeving), de **energietransitie** (naar meer duurzame energie), de **gezondheidstransitie** (naar nieuwe, meer preventieve manieren van denken over zorg, welzijn en gezondheid en passende aandacht voor kwetsbaren) en de **digitaliseringstransitie** centraal. In het vormgeven aan deze transitie is **de mbo'er onmisbaar** (zie ook bijlage 3).

Denk aan de vakmensen die energie-neutrale procesinnovaties in fabrieken doorvoeren, die logistieke processen optimaliseren en digitaliseren om ervoor te zorgen dat producten tijdig bij klanten belanden. Of vakmensen in de bouw en installatiebranche die zorgen voor verduurzaming en invulling geven aan de energietransitie door het installeren van innovatieve oplossingen op het vlak van zonne-energie en warmtepompen. En vakmensen die de toekomstige gezonde natuur en leefomgeving inrichten.

Ook blijft Limburg groeien naar een steeds kennisintensievere en innovatieve regio. Zo is er het afgelopen decennium stevig geïnvesteerd in de ontwikkeling van de Brightlands campussen en wordt er ruimte geboden aan startups. Digitalisering en robotisering zorgen ook in Limburg voor andere mbo-competenties die in de toekomst gevraagd worden. En ook zorgmedewerkers zullen steeds meer gebruik maken van nieuwe ICT toepassingen om zorg op afstand te verlenen. Lifestylecoaches gaan de Limburgers helpen bij het verbeteren van hun levensstijl (gedrag, voeding, bewegen).

Sociale innovaties maken het mogelijk beter in te spelen op de specifieke behoeftes van kwetsbaren. En de grote ontwikkelingen in de horeca, in de landschapsinrichting, de leisure-sector en de agrofoodsector (b.v. voedselbossen) vragen andere vaardigheden en competenties van de mbo'er van morgen.

Kernboodschap mbo Limburg

Onze kernboodschap is dan ook dat wij als mbo nu en in de toekomst de vakmensen opleiden voor het Limburgse bedrijfsleven en instellingen en dat deze rol van het mbo alleen nog maar belangrijker wordt. We leiden mensen op met de vaardigheden om zichzelf te ontwikkelen als persoon en burger in een steeds veranderende (internationale) arbeidsmarkt en omgeving. Het is onmogelijk concreet antwoord te geven op de noodzakelijke transitie en uitdagingen zonder actueel en goed opgeleide vakmensen.

Het mbo doet dit door het onderwijs responsief en flexibel in te richten om zo vandaag de werknemer van morgen op te kunnen leiden. Dit doen we door onderwijs aan te bieden dat:

1. aansluit bij het DNA van het Limburgse bedrijfsleven en de toekomstige arbeidsmarktbehoeften van Limburgse bedrijven, instellingen en de speerpunten (zie bijlage 1 Infografic)
2. vakmensen opleidt, zowel starters als door- en herstarters, die zich (continu) door ontwikkelen als persoon en burger (Leven Lang Ontwikkelen).
3. een platform biedt voor bedrijven en instellingen die koploper zijn in (Sociale) Innovatie en tevens zorgt voor verbreding naar en verbinding met het merendeel van de MKB-bedrijven in 'het peloton'.
4. studenten opleidt in een internationale en grensoverschrijdende beroepscontext.

Hiervoor heeft het MBO in Limburg (Gilde Opleidingen, VISTA college en Yuverta¹) haar krachten gebundeld en wordt er vanuit een gezamenlijke strategische MBO Limburg Vakmanschapsagenda 2030 ingezet op de kracht van het beroepsonderwijs inspelend op de alle transitie waar Limburg voor staat.

In de huidige situatie leidt het Limburgse MBO met name jongeren (starters) op voor de beroepen van de toekomst of voor een volgende stap in het HBO. Daarnaast moeten steeds meer werknemers (doorstarters), soms fors, worden bij-, om- of opgeschoold. Dit om ze 'employable' en duurzaam inzetbaar te maken en te houden. Mobiliteit binnen en tussen branches (cross-sectoraal) wordt steeds belangrijker.

Tegelijkertijd is er nog een grote groep mensen die haar weg (terug) moet vinden naar de arbeidsmarkt (herstarters; bijvoorbeeld nieuwkomers, kwetsbare jongeren, jongeren en volwassenen). Het betreft mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, door verkeerde of geen beroepskeuzes, door het feit dat ze al lange tijd werkloos zijn of doordat ze bijvoorbeeld een verkeerde opleiding hebben genoten. Scholingstrajecten om deze groep mensen weer fit voor arbeidsmarkt te krijgen zijn absoluut noodzakelijk. De Limburgse MBO-instellingen hebben hierin een rijke historie.

Ook is het MKB in de regio erg versnipperd en beperkt georganiseerd. Dit maakt het voor onderwijsinstellingen in de regio vaak lastig om 'DE Vraag' van het bedrijfsleven te vertalen in 'HET Onderwijs'. Deze gefragmenteerde aard van het MKB maakt dan ook dat het beroepsonderwijs vaak veel kleine (relatief) kostbare opleidingen kent. Naast een brede variëteit aan opleidingen is er bovendien ook steeds meer behoefte aan specifieke competenties. Extra gecompliceerd is dat de uitdagingen waar het beroepsonderwijs zich voor gesteld ziet lastig af te bakenen zijn gezien de veelheid van betrokken actoren, de continue aard van de maatschappelijke en technologische veranderingen (en de daaraan verbonden veranderende loopbaancompetenties).

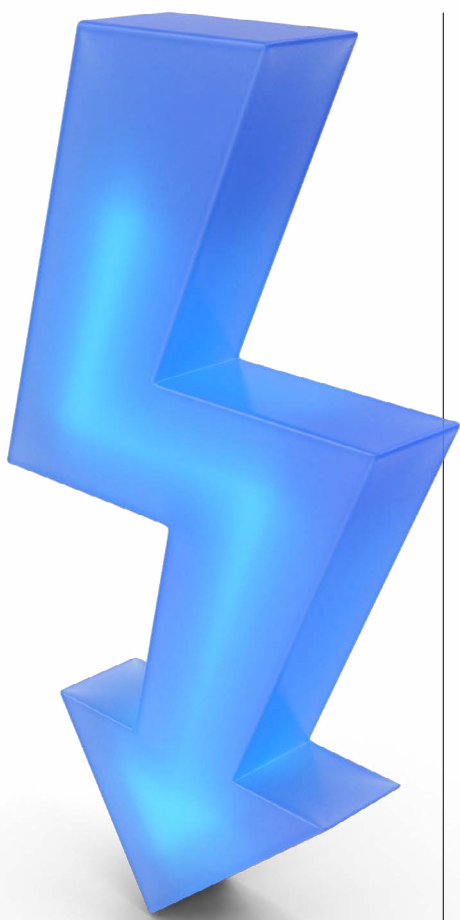
¹ Yuverta is m.i.v. 1-8-2021 ontstaan uit de fusie van Wellantcollege, Helicon en CITAVERDE College.

Vakmanschaps- agenda MBO Limburg 2030

Hoe gaan we vanuit het Limburgse MBO, vanuit onze eigen kracht, inspelen op de ontwikkelingen zoals hierboven beschreven? We zullen nog veel meer proactief de samenwerking organiseren tussen:

- Het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven: om leren en werken te kunnen integreren;
- De verschillende onderwijsniveaus (po-vo-mbo-hbo) om doorlopende leerroutes te bouwen;
- Alle betrokken partijen in de regio, inclusief de overheden: voor het smeden van krachtige strategische allianties.

Door op deze wijze samen te werken kunnen we gezamenlijke proposities vormen. Zo is het vormen van doorlopende leerroutes geen doel op zich, maar biedt een goede samenwerking met het voortgezet- of hoger onderwijs kansen om kwalitatief beter onderwijs te bieden en kennis binnen een brede opleidingsinfrastructuur met elkaar te delen. Datzelfde geldt ook voor de samenwerking tussen de mbo instellingen onderling. Vanuit een gezamenlijke aanpak zijn we beter in staat om vorm te geven aan publiek-private samenwerkingsconstructies met regionale bedrijven en instellingen en andere relevante partners op onze Limburgse arbeidsmarkt.

En we beginnen niet van nul, maar er ligt al een stevige basis. De 3 mbo-scholen zijn ieder vanuit hun eigen invulling, alsook in diverse samenwerkingsverbanden, al langer actief met leven-lang-ontwikkelen, het organiseren van een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, digitalisering en (vanuit een macrodoelmatigheidsperspectief) de aanpak van de dalende studentenaantallen. Deze ontwikkelingen sluiten naadloos aan bij de ontwikkelingen die in de landelijke mbo-agenda centraal staan. Centraal thema voor het mbo in Limburg daarbij is:

Het Limburgse MBO biedt een voor iedereen toegankelijk, toekomstbestendig, kwalitatief goed en arbeidsrelevant beroepsonderwijs in de (eu)regio, toegespitst op persoonlijke leer- en ontwikkelbehoefte.

Voortbouwend op de sterke basis die gelegd is zijn de 3 speerpunten waar we vanuit het samenwerkende Limburgse mbo de komende jaren op gaan inzetten:

1.

Het duurzaam beschikbaar en voor iedereen toegankelijk maken van goed arbeidsmarkt relevant beroeps onderwijs met het regionale ecosysteem als drager.

In 2030 werkt het Limburgse beroepsonderwijs samen met het vmbo, het hoger onderwijs, bedrijven (startups, mkb en multinationals), diverse overheden en kennisinstellingen in **regionale ecosystemen** (oftewel 'levende netwerken' in de triple helix). In deze ecosystemen brengen we samen met onze partners vanuit een gemeenschappelijke regionale agenda tot uitdrukking dat wij ons gezamenlijk verantwoordelijk voelen voor de economische en maatschappelijke vitaliteit van onze regio. Dit betekent ook dat er afstemming is tussen de mbo instellingen, maar dat uitvoering plaatsvindt in de regio met regionale partners en stakeholders. Daar waar er mogelijke synergie effecten zijn stemmen de mbo instellingen af of geven ze de samenwerking verder vorm.

Daarmee vervullen de mbo instellingen ook een kernfunctie in de regio (zowel opleidings-infrastructuur & portfolio) en zijn het **partners in opleiden voor de arbeidsmarkt regio's**, met daarin afstemmingsgremia als Perspectief op Werk, Leerwerkloketten, Leo, WSP's etc.). De concrete vertaalslag naar uitvoering vindt in toenemende mate plaats in publiek-private samenwerkingsconstructies met bedrijven en partnerorganisaties, zoals nu ook al gebeurt in de PPS'en Beyond, Gebouwde Omgeving Limburg (GOL), CHILL/CoP, Centrum voor Logistiek Vakmanschap (CLV), Centrum voor Innovatief Vakmanschap Installatietechniek Limburg (CIVIL), het CIV Maak/smart industry, FoodLab, de Topdealerclass en Digiwise/MKB Datalab. De samenwerking met de partners in de arbeidsmarktregio's (gemeenten, UWV etc.) wordt eveneens ingevuld vanuit langjarige strategische allianties.

Ook blijven de mbo instellingen in Limburg **samenwerken en afstemmen over de ontwikkeling en uitvoering van de reguliere opleidingen**. Het doel van deze samenwerking is een zo breed mogelijk en macrodoelmatig onderwijsaanbod bieden dat aansluit op de vraag van Limburgse bedrijven en Instellingen in de Provincie Limburg. De samenwerking is gericht op het voorkomen van concurrentie. Hierbij worden

2. Beroepsonderwijs innovatie

de gemaakte afspraken gerespecteerd. Instellingen gaan geen opleidingen aanbieden in het voedingsgebied van een ander. Indien er een overlappend of groter voedingsgebied is (bijvoorbeeld heel Limburg) wordt er nader afgestemd en samengewerkt. Ook wordt er samengewerkt bij de ontwikkeling en uitvoering van cross-over opleidingen, waarbij de 'basisopleiding' het uitgangspunt is. Mbo instellingen maken analyses inzake macrodoelmatig aanbod en vinden een goede balans tussen enerzijds schaalgrootte en doelmatigheid en anderzijds het behoud van een breed aanbod. Het Alliantie Overleg MBO Limburg is de centrale afstemmingstafel. In de Educatieve Agenda Limburg is er daarnaast extra aandacht voor de aansluiting tussen en de doorstroom naar de verschillende onderwijskolommen (vo-mbo en mbo-hbo).

In partnerschap en co-creatie met regionale bedrijven en instellingen en met onderwijspartners (vo-mbo-hbo) zetten we in op het gezamenlijk ontwikkelen van **innovatief modulair en maatwerkonderwijs**, het delen van beroepscontexten en faciliteiten en fungeren we in gezamenlijkheid als platform voor innovatie in regionale ecosystemen. In het kader van een leven lang leren en ontwikkelen werken we toe naar de mogelijkheid om overal te leren, formeel en informeel.

De bereikbaarheid van **gepersonaliseerde leer- en ontwikkelpaden** wordt verder gefaciliteerd door **digitalisering** van (een deel van) het aanbod (leren op afstand). Dit heeft ook consequenties voor de validatie: de waardering van het geleerde. Niet de leerwegen in hun totaliteit worden meer gevalideerd, maar de maatschappelijke waarde van de opgedane kennis en vaardigheden.

3. Het mbo als DE opleider voor leven lang leren en ontwikkelen voor iedereen

Hiervoor wordt een nieuw kwalificatiesysteem ontwikkeld, waardoor leeruitkomsten, zoals certificaten, diploma's en praktijkverklaringen, worden opgenomen in het individuele diplomaregister voor het beroepsonderwijs. Hiermee wordt de gewenste ruimte voor individueel maatwerk gecreëerd, evenals de mogelijkheid het systeem snel aan te passen aan veranderende omstandigheden.

Versterkt zetten we in op een ***leven lang leren en ontwikkelen voor iedereen, op basis van gepersonaliseerde leer- en ontwikkelpaden***. Ongeacht je leeftijd is het vanzelfsprekend om jezelf te blijven ontwikkelen, omdat je inzetbaar wilt blijven bij je werkgever of omdat je op basis van doorgroeimogelijkheden je kansen op de arbeidsmarkt wilt vergroten. De mogelijkheid van gepersonaliseerd leren en ontwikkelen in aansluiting op de regelmatig veranderende vraag van de arbeidsmarkt bestaat dan ook voor iedereen.

Ook voor degenen die behoefte hebben om zich in algemene zin verder te ontwikkelen, bestaan er voldoende mogelijkheden binnen het generalistische beroepsonderwijs. Voor iedereen binnen het beroepsonderwijs is het bovendien mogelijk om op verschillende niveaus in je eigen tempo te leren, passend bij je leer- en ontwikkelmogelijkheden van dat moment. Het loslaten van denken in schooljaren en de ontwikkeling van doorlopende leer- en ontwikkelpaden van vmbo tot hbo maken dit mogelijk. Specifieke skills ontwikkel je in 2030 vooral op de werkvloer, bij de betrokken instellingen en het bedrijfsleven.

Ook specifiek op het vlak van werknemers en werkzoekenden wordt het mbo door OCW en alle partners gezien als DE primaire opleidingspartner. Voor deze doelgroepen blijven wij ons dan ook onverkort inzetten, door middel van een passend maatwerkaanbod (dat wij in gezamenlijkheid alleen

nog maar efficiënter en doelmatiger kunnen vormgeven). Voor volwassenen is een mbo deelcertificaat of volledig diploma van groot belang omdat zijn of haar arbeidsmarktwaaarde wordt versterkt (civiel effect). Ook bedrijven hebben belang bij het (op om of bij) scholen van werknemers of werkzoekenden met een civiel effect. Door in co-creatie onderwijs (modules) te ontwikkelen hebben partners invloed op de inhoud van het programma. Door het meervoudig gebruik (starters, herstarters, doorstarters) van de opleidingsinfrastructuur kan deze behouden blijven in de regio. Hier ligt nog een extra belang voor de instellingen en bedrijven in de regio. Indien studenten opleidingen elders volgen, zullen ze waarschijnlijk ook elders een baan gaan vinden.

Vanuit deze solide basis van initiële opleidingen én maatwerkopleidingen voor werkenden en werkzoekenden vragen de mbo-partners de provincie dan ook mee te helpen waken voor verdere versnippering van het Limburgse opleidingsaanbod. Voor een groot aantal vragen vanuit het bedrijfsleven geldt dat er maatwerkmodules binnen de opleidingen zijn ontwikkeld dan wel nog ontwikkeld moeten worden en vragen de provincie juist ook deze initiatieven te ondersteunen.

Met deze visie zijn de contouren geschetst van een voor Limburg toegankelijk, toekomstbestendig en kwalitatief goed, arbeidsmarktrelevant beroepsonderwijs dat past bij de leer- en ontwikkelbehoefte van alle vakmensen in 2030. Deze visie sluit bovendien aan bij het OCW beleid zoals geformuleerd in de Kamerbrief van 9 januari 2020 “Het Nederlandse MBO, een ontwikkelperspectief” en bij de “Strategische visie op het beroepsonderwijs 2030” van OCW.

Wat verwachten we van onze partners?

Invulling geven aan de Vakmanschapsagenda MBO Limburg 2030 kan alleen in goede samenwerking met alle partners. Hiervoor verwachten we als mbo dan ook een actieve rol van publieke en private partners die gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de benodigde innovatie in en met het mbo. Die samen met het mbo optrekken en investeren in hybride-leeromgevingen gericht op de regionale speerpunten. Die in co-creatie innovatief en contextrijk beroepsonderwijs mee helpen ontwikkelen en uitvoeren.

Het Voortgezet Onderwijs (VO)

Onze partners in het Voortgezet Onderwijs vragen we om samen op te trekken bij het (door-) ontwikkelen van doorlopende leerroutes vo-mbo. Om leerlingen vroegtijdig kennis te laten maken met verschillende beroepscontexten in samenwerking met regionale bedrijven en instellingen. Zodat we ook in 2030 een breed en kwalitatief goed opleidingsaanbod in de regio kunnen (blijven) bieden.

Hoger Beroepsonderwijs (HBO)

Van onze HBO-partners verwachten we dat ze actief met het mbo nieuwe opleidingsproposities ontwikkelen voor studenten en regionale bedrijven & instellingen. Dat we gezamenlijk optrekken in het versterken van de Limburgse beroepsopleidings-infrastructuur (kennis en faciliteiten) en het optimaliseren van doorlopende leerlijnen mbo-hbo. Hiermee vergroten we onze aantrekkelijkheid voor regionale studenten en behouden we ze voor de Limburgse arbeidsmarkt.

Regionale Bedrijven en Instellingen

Met regionale bedrijven en instellingen willen we de ingeslagen weg van publiek private samenwerking versterkt doorzetten en verbreden naar andere sectoren en domeinen waar dat momenteel nog niet gebeurt. We vragen regionale bedrijven en instellingen zich optimaal te verbinden aan de regionale initiatieven en het MBO hierin uit te dagen. Om samen onderwijs (opleidingen, trainingen en cursussen) in co-creatie te ontwikkelen en kennis en faciliteiten te delen. En om deze kennisinfrastructuur ook te gebruiken voor het scholen van hun werknemers rekening houdend met cultuurverschillen tussen onderwijs en bedrijfsleven.

Arbeidsmarkt partners: gemeenten & UWV

Van onze arbeidsmarktpartners verwachten we dat ze samen met het mbo optrekken in het smeden van krachtige strategische allianties om jongeren, werknemers en ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt goed beroepsonderwijs te kunnen bieden. Waarbij het mbo niet als opdrachtnemer wordt gezien, maar als partner. En waarbij er effectief samengewerkt wordt om beleidsinstrumenten maximaal in te zetten voor het opleiden van specifieke doelgroepen.

Provincie Limburg

We verwachten van de provincie Limburg dat ze het belang van goed opgeleide vakmensen in Limburg onderkent en initiatieven vanuit het mbo actief faciliteert en ondersteunt. Dat ze mee helpt te investeren in het behouden & uitbreiden van een brede voor iedereen toegankelijke publieke opleidingsinfrastructuur voor vakmanschap. En daarmee ook ondersteunt passende schaalgrootte te organiseren en versnippering van het mbo opleidingsaanbod te voorkomen.

Rijksoverheid

Van de rijksoverheid vragen we door regelgeving en gericht beleid de regionale publieke opleidingsinfrastructuur verder te versterken en maatwerkoplossingen mogelijk te maken voor de specifieke situatie in Limburg. Om hiermee te ondersteunen en stimuleren dat wij onze vakmanschapsagenda MBO Limburg mogelijk kunnen maken.

Kennis- instellingen

We moeten Onderwijs en Onderzoek in elkaar vervlechten als Yin Yang. Want zonder studenten hebben we geen basis voor onderzoek op de onderwijsinstellingen. Maar ook omgekeerd: zonder maatschappelijk relevant praktisch onderzoek, staat het onderwijs niet in het echte leven en kan het niet inspelen op de noden van de bedrijven en instellingen voor de dag van morgen. We willen namelijk onze talenten opleiden voor de toekomst.

Bijlages

-
1. Infografic 1 & 2
 2. Voorbeelden
 3. Artikel Probleem voor energietransitie:
'Tekort van tienduizenden vakmensen dreigt'

Bijlage 1

infographic 1

A large, empty rectangular area, likely intended for an infographic, separated from the header by a vertical line.

Bijlage 1
infographic 2

Bijlage 2 voorbeelden

Hieronder volgen een aantal voorbeelden per onderwijsinstelling die laten zien hoe men de uitdagingen in het mbo op dit moment al aanpakt en welke kansen er voor de toekomst nog liggen.

GILDE OPLEIDINGEN

Zorgmedewerkers voor nu en in de toekomst

Tijdens CORONA pandemie is gebleken hoe belangrijk goed opgeleid zorgpersoneel is. Het grootste deel is MBO opgeleid.

In de eerste fase van de pandemie hebben stagiaires en docenten van Gilde Opleidingen gewerkt in de eerstelijnszorg. In de tweede fase zijn ze ook beschikbaar voor de GGD om mensen te vaccineren. In de crisis is snel geanticipeerd op de vraag van zorginstellingen. Zo hebben we bijvoorbeeld in co-creatie ééndags-trainingen voor aanstaande zorgmedewerkers ontwikkeld en ingezet, bestaand uit een digitale module en een praktijk trainingen. In totaal zijn er meer dan 1.000 volwassenen opgeleid in maatwerkopleidingen. De reguliere BBL (deeltijd) opleiding is sterk gegroeid van tussen 2017 en 2021 van ca 300 naar 2.200 studenten. Hiervan is 80% volwassenen.

Ons aanbod is gemoduleerd en gedigitaliseerd, waardoor studenten continue kunnen instromen en gepersonaliseerde leerroutes kunnen volgen. Dit proces wordt ondersteund vanuit Gilde Bedrijfsopleidingen GBO, ons kenniscentrum voor het opleiden van volwassenen. Gilde levert hiermee een sterke bijdrage aan LLO. Door onze partnerschappen met de regionale arbeidsmarkt partijen nog meer te versterken kunnen we de in- en doorstroom optimaal vormgeven. De opleidingen zijn (na)bij onze partners gehuisvest waardoor er directe verbindingen in het ecosysteem ontstaan. Hierbij betrekken we ook onze partners in het Voortgezet Onderwijs (bijv. SOML) zodat leerlingen via Loopbaan Oriëntatie of een Doorlopende Leerlijn een goed beroepsbeeld en warme overdracht krijgen.

Bijlage 2 voorbeelden

Door in co-creatie onderwijs vorm te geven worden ook nieuwe elementen toegevoegd op gebied van preventieve gezondheid, vitaliteit, voeding, sport en bewegen.

Daarnaast hebben crossovers geleid tot nieuwe opleiding in Zorgtechnologie. De nieuwste toepassingen worden gedemonstreerd in ons Living Lab. Dit is ontstaan uit de samenwerking met VISTA, en Zuyd Hogescholen. Met de Universiteit Maastricht wordt nauw samengewerkt en kennis ontwikkeld op gebied van ouderenzorg. Met Fontys Hogescholen wordt samengewerkt op gebied van paramedische beroepen.

Onze ambitie is deze aanpak verder uit te bouwen zodat we samen ons regionaal ecosysteem kunnen versterken, we jongeren en volwassenen een mooie toekomst in de zorg kunnen blijven bieden. Gilde Opleidingen kon hier sterk op inspelen omdat er partnerschappen bestaan met Zorgaanzet, Limburgse ziekenhuizen en zorgorganisaties, onderwijs en kennis instellingen.

Missie Energietransitie

De komende jaren wordt een tekort in heel Nederland verwacht van 28.000 vakmensen die nodig zijn om de energietransitie vorm te geven.

CIVIL ¹ (Centrum voor Innovatief Vakmanschap Installatietechniek Limburg) is een mooi voorbeeld waarin MBO Gilde Opleidingen haar verantwoordelijkheid met Installatie Werken Zuid Oost (100 bedrijven) neemt. Hier ontwikkelen we in co-creatie opleidingen, cursussen en trainingen op gebied van installatietechniek voor jonge en volwassen studenten. Denk hierbij aan het installeren en onderhouden van warmtepompen, een belangrijke innovatie in de energietransitie.

Bijlage 2 voorbeelden

Door gezamenlijk gebruik van materialen, gebouwen, machines en docenten, behouden en versterken we een duurzame én up-to-date opleidingsinfrastructuur in de regio. Ondernemers in de Installatiebranche zien en investeren in, de laatste technieken op gebied van duurzaamheid. Hiermee is dit partnership ook een platform voor toepassingen van de nieuwste innovaties. Hun medewerkers worden getraind in de nieuwste technieken en zijn vervolgens belangrijke ambassadeurs naar de klanten en (Lim)burgers. Hiermee komt de energie transitie in huis van iedere Limburger. CIVIL biedt ook goede kansen voor zij-instromers. Met regionale arbeidsmarktpartners wordt gewerkt aan regionale opleidings- en trainingsarrangementen voor werkzoekenden. Waarmee we volop inzetten op een Leven Lang Ontwikkelen.

Vanuit het CIVIL wordt eveneens samengewerkt met het regionale Voortgezet Onderwijs en het Hoger Onderwijs. Zo kunnen leerlingen in het VO vroegtijdig in hun Loopbaan Oriëntatie en Burgerschap, kennis maken met de Installatie sector waarmee hun beroepskeuze wordt vergemakkelijkt. Met het Hoger Onderwijs wordt een Associate Degree ontwikkeld met aandachtsgebied Installatietechniek. Waardoor we ook hoger opgeleide studenten kunnen behouden voor de regio zodat ze een aantrekkelijke baan vinden bij regionale toonaangevende bedrijven.

Onze ambitie is om van CIVIL HET Kristallisatiepunt te maken voor 'innovatieve toepassingen in de bouw & installatiesector' gericht op verduurzaming en de energietransitie. Tot slot biedt de samenwerking in CIVIL ook kansen voor toepassingen in de kassen en techniek in de greenport.

¹ CIVIL is een samenwerkingsverband van Gilde Opleidingen en Installatie Werken Zuid-Oost (100 bedrijven verbonden en 60 actieve Installatiebedrijven) daarnaast wordt er onder andere samengewerkt met SOML (VO) en Fontys Hogeschool (HBO).

Bijlage 2 voorbeelden

KennisCentrum
Natuur en
Leefomgeving

CITAVERDE²

Kenniscentrum Natuur en Leefomgeving (KCNL)

Het KCNL is een landelijk initiatief om het Groene onderwijs op MBO- en HBO-niveau te ontwikkelen van buiten naar binnen. Het KCNL is een knooppunt van de 4 O's: Onderwijs (MBO en HBO), Overheden, Ondernemingen en (maatschappelijke) Organisaties. Yuverta is partner in het KCNL. Door deze samenwerking helpen we innovatievragen uit het veld te beantwoorden, kennis te ontwikkelen, te verzamelen en te verspreiden via het onderwijs. Denk aan voorbeelden als een biodiversiteitsstresstest, een gezonde groene stad, circulair natuurbeheer. De ontwikkelingen gaan razendsnel en de uitdagingen die voor ons liggen zijn groot en divers. Dit vraagt om slimme innovatiestrategieën, waarbij verschillende partijen vanuit hun eigen perspectief een bijdrage leveren. Al die denkracht bij elkaar levert mooie oplossingen op. Niet in de laatste plaats door de vaak verrassende ideeën van studenten. Het werken aan concrete opdrachten levert ook nog eens heel mooi onderwijs op. En het blijft niet alleen bij oplossingen vinden en deze in de praktijk brengen. Alle opgedane kennis wordt door het KCNL breed gedeeld.

Voorbeeldproject 'Voedselbossen'

Een voedselbos is een voorbeeld van kringlooplandbouw, die de bodem, het bodemleven, waterkwantiteit, waterkwaliteit, luchtkwaliteit en biodiversiteit kunnen herstellen. Een voedselbos heeft vaak niet alleen het doel om voedsel te produceren. We gebruiken de voedselproductie als middel voor een sociaal-maatschappelijk doel. In een voedselbos, of -park, leren bewoners uit de omgeving, jong en oud, welk voedsel je kunt verbouwen en dat het makkelijk is om gezond te eten. Het is daarnaast een plek waar verschillende mensen en culturen elkaar ontmoeten en samen activiteiten doen. Er zijn te weinig geschoolde mensen beschikbaar die beschikken over specifieke en praktische mbo/hbo kennis op

Bijlage 2

voorbeelden

het gebied van voedselbossen. De kennis ontbreekt hoe ze aangelegd, beheerd en succesvol gemaakt moeten worden. Binnen dit project vindt intensieve samenwerking plaats tussen werkveld, provincies en hbo- en mbo-onderwijs. Het doel is kennis te ontwikkelen dat deze toegankelijk maken voor professionals en burgers, zodat zij met de voedselbossen aan de slag kunnen. Het onderhoud van de voedselbossen wordt gedaan door studenten van MBO niveau 3 en 4 en er wordt onderzoek gedaan naar een curriculum voor een opleiding tot voedselparkmedewerker.

Voorbeeldproject 'Wildlife in de Limburgse praktijk'

Dit is een samenwerking in het NOVI gebied Zuid Limburg van o.a. Yuverta, Provincie Limburg, gemeente Valkenburg aan de Geul, Universiteit Wageningen, Helicon, Gaia Zoo, Ark Natuurontwikkeling en Ranox.

De behoefte aan medewerkers met kennis van wilde dieren in de natuur neemt steeds meer toe nu de biodiversiteit wereldwijd nog steeds drastisch afneemt. Binnen het MBO is er geen officiële opleiding welke zich specifiek richt op het bevorderen van wildlife. De kennis op HBO of universitair niveau is nog weinig vertaald naar de MBO praktijk. Het project richt zich op samenwerking tussen het WO, HBO en MBO, waarin het MBO binnen de uitvoering van onderzoeken en faunabeheer een duidelijkere rol krijgt en middels een gezamenlijke aanpak bij te dragen aan de SDG's op het gebied van biodiversiteit.

² Yuverta is per 1 januari 2021 bestuurlijk gefuseerd met Wellantcollege en Helicon. De bestuurlijke fusie is een voorloper van de instellingenfusie in augustus 2021. Vanaf schooljaar 2021-2022 gaan zij samen verder als één opleider, onder de naam Yuverta.

Bijlage 2

voorbeelden

De vraag vanuit het werkveld (project partners) staat centraal. De focus ligt op diersoorten die binnen Nederland beheer behoeven. Dit kunnen soorten zijn die bedreigd zijn of een belemmering vormen voor de maatschappij, zoals vleermuizen, de hazelmuis, bevers of de wolf.

Er wordt aantrekkelijk en toegankelijk lesmateriaal ontwikkeld over het beheer van een aantal soorten. Dit zal ingepast worden in het curriculum van de opleidingen Dier van CITAVERDE en vervolgens ook beschikbaar zijn voor de andere opleidingen en AOC's. Het kan ook geschikt en toegankelijk gemaakt worden voor groene vrijwilligers binnen natuurorganisaties (IKL, Natuurmonumenten, Landschappen, Ravon, Zoogdiervereniging) en/of bijscholing bij bedrijfsopleidingen.

Het draagt bij aan het grip krijgen op het beheer van de fauna in Nederland door extra kansen te creëren in veldwerk en beheer van natuurgebieden. Door meer MBO geschoold personeel in te zetten als uitvoerenden in het veld, krijgen organisaties beter grip op faunabeheer.

Bijlage 2

voorbeelden

Resultaten LLO

- 250 diploma's MBO 2-3
- Input voor actueel BOL-onderwijs
- Efficiencyverbeteringen
- Wendbare en loyale medewerkers / ontwikkeling soft-skills
- Basis voor innovatief zij-instroomtraject voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- Ontstaan van een leercultuur binnen de bedrijven

VISTA COLLEGE

Beyond

In het kader van leven lang ontwikkelen (LLO) is Beyond gestart met het ontwikkelen en uitvoeren van logistiek opleidingsprogramma's bij de partners. Co-creatie is hierbij het devies; de leermeesters (trainers van de bedrijven) en docenten ontwikkelen samen de onderwijsprogramma's en voeren deze ook uit.

Nauw aansluitend op de werkprocessen, werkwijze, kernwaarden en strategie van het bedrijf. Actuele problemen, casuïstiek, ideeën maken delen uit van het onderwijsprogramma. Medewerkers gaan hiermee onder begeleiding aan de slag. Dit heeft geleid tot een aantal oplossingen die in het bedrijf zijn ingevoerd en geleid hebben tot behoorlijke efficiëntieverbeteringen in het logistieke proces. Naast MBO-2 programma's binnen de bedrijven is er ook een gemeenschappelijk MBO 3 programma. Ook in dit programma blijft de context van het eigen bedrijf leidend. Voor zowel de bedrijven als deelnemers is een diploma (civiel effect) o.a. in verband met duurzame inzetbaarheid in de branche van belang.

Community of Practice (CoP)

Met het oog op de groeiende en veranderende regionale arbeidsvraag in het chemische domein van Limburg is het project CoP in 2020 gestart met het doel talenten te verbinden aan de mogelijkheden die de arbeidsmarktregio biedt. Onder de slogans: Leren, doorleren en blijven leren; Leren in, met en door landschappen in de praktijk en Leren door te doen wordt door VISTA college, CHILL en Chemelot Consortium nagedacht over alle facetten bij het flexibiliseren en hybridiseren van het huidige onderwijsaanbod, van onderwijstijd en van onderwijsrollen van de opleidingen procestechniek, Industriële Engineering en laboratoriumtechniek.

Bijlage 2

voorbeelden

Resultaten 1 jaar Ecosysteem

- Nieuwe curricula procestechniek
- 60 nieuwe zij-instromers procestechniek
- 4 diploma's MBO 3 zijinstroom
- Praktijk laboratoriumtechniek in CfD
- Vergaande interne samenwerking tussen de teams
- Verbouwing onderwijslocatie Arendstraat
- Verbinding van buiten- met binnen werelden alle partners
- AD trajecten
- Ontwikkeling hedendaagse professionele praktijkopleider
- Ontstaan van een leercultuur binnen de bedrijven

Dit resulteert in:

- Curriculumvernieuwing: Flexibele en modulaire leer- en ontwikkelpaden; Generalistische en specialistische leer- en ontwikkelpaden; Maatwerk in leer- en onderwijsaanbod.
- Nieuwe leervormen en methodieken CoP en CfD voor getrapt, duaal, leerloopbaan, initieel en post-initieel leren (BOL, BBL en BOL-BBL, Zij-instromers, Upgraders) en aangepaste student- en praktijkbegeleiding.
- Leven Lang ontwikkelen: versneld opleiden, zijinstroom, upgradering, ombuigen niet succesvolle arbeidskrachten m.b.v. een validatiesysteem voor leervormen en skills.
- Contextrijke infrastructuur: inspirerende leeromgevingen CHILL, Chemelot, Arendstraat en nieuwe businessmodellen.
- Learning community: samenwerking mbo-hbo lectoraat, AD trajecten, netwerkvorming en kenniscirculatie, circulaire hub, circulaire economie, verduurzaming.

Vista-flex

Vista-flex is ontwikkeld als antwoord op de vraag naar versnelde en flexibele maatwerkoplossingen op individuele basis in de sectoren Gezondheidszorg & Welzijn. De studenten die kiezen voor een flex-opleiding hebben een leerarbeidsovereenkomst (BBL) met een erkende zorg/ welzijnsinstelling. De flex-student is in hoge mate zelfstandig en neemt een onderzoekende houding aan ten aanzien van het eigen leerproces. Dat wil zeggen dat de student het eigen leerproces ter hand neemt (eigen regie). De docent binnen de flexacademie is een leercoach, een bevoegd en bekwaam docent die op een leervraag-gestuurde wijze de student ter zijde staat. Het onderzoeken, en stellen van leervragen staat centraal bij deze gepersonaliseerde (flexibele) leertrajecten. Naast het aanbieden van diplomatrajecten kan een student ook opteren voor (stapelbare) certificeerbare leereenheden of cursorisch aanbod. De leerstof wordt veelal in een digitale leeromgeving aangeboden.

Bijlage 3

Probleem voor energietransitie: 'Tekort van tienduizenden vakmensen dreigt'

© Flip Franssen

Bron: RTL Nieuws 27 februari 2021

Om de klimaatdoelstellingen te halen, zal Nederland de komende jaren tienduizenden mensen extra nodig hebben met een technische beroepsopleiding. Maar zoals het er nu voorstaat, gaat het aantal mensen met de juiste opleiding juist dalen. Daarvoor waarschuwen onderzoeksbureau Ecorys en de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE).

Ecorys berekende dat als Nederland in 2030 de doelstellingen van het klimaatakkoord wil halen (49 procent minder CO₂-uitstoot in 2030) er zo'n 23.000 extra werknemers nodig zijn die daarvoor het benodigde werk kunnen doen. Als we voor 55 procent minder uitstoot gaan, zijn dat er zelf 28.000.

Het gaat dan bijvoorbeeld om mensen die zonnepanelen kunnen installeren, windmolens kunnen plaatsen en laadpalen aan kunnen sluiten, om maar eens wat te noemen. Maar de trend gaat juist de andere kant op volgens de onderzoekers. Zij verwachten dat het aantal mbo-studenten met een technische opleiding de komende jaren zal dalen met 24.000 en ook het aantal gediplomeerden met een hbo-opleiding in de techniek neemt naar verwachting af.

Actief beleid nodig

“Om de energietransitie te doen slagen, is er naast klimaatbeleid dus ook actief arbeidsmarktbeleid noodzakelijk. Er zijn tienduizenden vakmensen nodig. Deze mensen moeten met hun kennis en kunde de energietransitie uiteindelijk in de praktijk gaan brengen”, schrijven de onderzoekers.

Om die problemen op te lossen, zullen er dus maatregelen genomen moeten worden. Daarvoor dragen Ecorys en de NVDE een aantal suggesties aan. Ten eerste zou er nog wat gewonnen kunnen worden op het gebied van de productiviteit. Immers, door efficiënter te werken kun je meer doen met minder mensen.

